

„KAPOSVÁR ÉS A ZSELIC”

TEMATIKUS TÚRAÚTVONALAK

Bevezetés

Kirándulni jó! Kapcsolatépítő, ellazító, pihentető, kondicionáló, ismeretbővítő, motiváló, egészséges. A mostani járványos időszakban, amikor minden kulturális és szabadidős létesítmény zárva tart, kifejezetten jó hatású testnek és léleknek egyaránt. Hétköznapijainkban egyre inkább felértékelődik a lassabb életmód, a minőség a mennyiséggel szemben, illetve az egyedi értékek előnyben részesítése a tömeges kínálat habzsolása helyett.

A Dél-Dunántúl sajátos megjelenésű, természeti értékekben bővelkedő gyöngyszeme a Zselic, valamint a tőle északra elterülő, parkerdőkben, kirándulóhelyekben gazdag Kaposvár és környéke vitathatatlanul előnyös adottságokkal bír e tekintetben.

Az alábbi tematikus túraútvonalakkal szeretnénk ötletet kínálni a szabadidő aktív és tartalmas eltöltésére. Fedezzük fel együtt a virágos városunktól, Kaposvártól északra elhelyezkedő Deseda-tó kincseit, ismerjük meg a Zselic gyöngyszemeit és tegyünk egy kellemes sétát a Kaposvár környéki parkerdőkben!

I. Deseda-tó felfedezőútúra

A külső-somogyi dombvidéken, **Kaposvár központjától 5 km-re északi irányban** **terül el a Deseda-tó**, melyet 1974-ben alakítottak ki a Deseda-patak felduzzasztásával. Az 1112 hektár nagyságú, **8 km hosszúságú** Desedát **az ország leghosszabb mesterséges tavaként** tartják számon. A 245 hektáros, 26 km kerületű, 300-500 méter széles tó és környéke 1994 óta helyi jelentőségű védett terület.

Növény- és állatvilága, a csodás természeti környezet minden természetkedvelő számára tartogat meglepetéseket, valamint az aktív kikapcsolódás, pihenés számos formája megélhető itt korosztálytól függetlenül. Sokrétű adottságainál fogva a gyermekes családoknak is ideális úti cél.

Találunk itt **kalanderdőt, arborétumot, kilátót, változatos játszótereket, interaktív játékokat a Fekete István Látogatóközpontban vagy jegyet válthatunk az elektromos kirándulóhajóra. Lehetőség nyílik kerékpár-, és csónak bérlésére, valamint kipróbálhatjuk a sárkányhajózást, kajakozást, kenuzást. Nem utolsósorban horgász szenvedélyünknek is hódolhatunk.**

A túra átlagos nehézségű, dombos-terepen halad. Az útvonal hossza tetszőlegesen választható, igény szerint több kisebb egységre bontható. A választást természetesen a rendelkezésre álló szabadidő, az egyéni fizikai kondíció, az érdeklődési kör, a résztvevők életkora, illetve a választott közlekedési eszköz is befolyásolhatja.

Javasolt közlekedési eszközök: A Deseda-tó felfedezőtúra ideális közlekedési eszköze a kerékpár. A tó körül, kiépített kerékpárúton átlagosan 2 óra alatt kerekeshetjük körbe a mintegy 14 km-es távot, mely gyalogosan kb. 5 óra alatt járható be. A jelenlegi túraleírás viszont nemcsak e terület, hanem a Deseda felső, északi részén felfedezhető látnivalókat is tartalmazza.

Az útvonal főbb állomásainak megközelítésére ajánlott közlekedési eszközt (autó vagy kerékpár), illetve a gyalogosan kényelmesen bejárható szakaszokat mindenütt külön jelöljük.

Indulási helyszín javaslatok:

A tó városunk kaposfüredi és toponári városrésze közelében helyezkedik el, illetve a szomszédos Somogyaszaló és Magyaregres falvak határolják, ezért a leírásban többször hivatkozunk majd rájuk. Közlekedési és praktikai szempontok figyelembevételével az alábbi helyszíneket ajánljuk a túra kiindulópontjául:

- **Deseda Strand parkoló** (Kaposvár, Strand lejáró, GPS: 46.397176, 17.823299)

A legideálisabb, ha a Deseda Strand szomszédságában lévő parkolóban (Kaposvár-Toponár városrész) állunk meg autónkkal, majd onnan a Strand lejárón keresztül immár a tó partján gyalogosan vagy kerékpárral folytatjuk a túrát a Fekete István Látogatóközpontig. Itt bicikli kölcsönzésre is lehetőség nyílik, ha nem hoztuk el a sajátunkat. Ez a helyszín az 1. számú, 14 km-es kerékpáros körtúra ideális kiindulópontja.

- **Desedai erdészlak utcai parkoló** (Balatonlelle felől érkezve a tó előtt balra térünk le a 67-es főútról, Kaposvár-Kaposfüred felől érkezve a tó után jobbra térünk le a főútról, GPS: 46.441285, 17.797344). A fordított kerékpáros körtúra ideális kiindulási helyszíne.

További támpontok a tájékozódáshoz, előzetes információszerzéshez, a Deseda-tó megközelítéséhez:

Jó tudni, hogy Kaposvár belvárosa (Fő u. – Kossuth tér - Noszlopy G. u. - Ady E. u.) sétáló övezet. **Ha autóval érkezünk**, akkor a centrum közvetlen közelében elhelyezkedő **Kaposvár Plaza parkolójában** parkoljunk (Vár u. 9., GPS: 46.356459, 17.783270, gyakorlatilag a Bereczk Sándor utca felől közelíthető meg). A város főutcáját innen gyalogszerrel könnyen és gyorsan elérhetjük. A Plaza Berzsényi utcai épületét elhagyva keljünk át a zebrán a másik oldalra és haladjunk tovább a Kontrássy utcán, mely a Zárda utcába torkollik. Itt forduljunk jobbra a Kossuth tér irányába, majd a térről balra a Fő utcára érkezünk. Keressük fel a **Tourinform irodát** (Fő u. 8., GPS: 46.356592, 17.790409), ahol a túra előtt beszerezhetjük a város és környéke információs anyagait, programajánlatait és hasznos lehet egy Zselic turistatérkép is.

Amennyiben van saját kerékpárunk, akkor akár a Kaposvár Arénától (Arany János u. 97., GPS: 46.369323, 17.794111) a Deseda Strand parkolójáig vezető kerékpárúton is megközelíthetjük a tavat.

Ebben az esetben autóval a Kaposvár Plaza parkolójából a Bereczk Sándor utca - Berzsényi utca - Füredi út - Arany János u. - Zaranyi út útvonalon haladjunk, s elérkezünk a Kaposvár Arénához.

Ha vonattal érkezünk Kaposvárra és a kerékpárunkat is magunkkal hoztuk, akkor a vasútállomástól induljunk el nyugati irányba és mindenképpen tekintsük meg a több mint 100 éves, 9,8 méteres, szépen felújított **szobor-gőzmozdonyt** a Kaposvári Intermodális Közlekedési Központ területén. Ezután a körforgalomnál keljünk át a zebrán és tartsunk jobbra, majd haladjunk az Irányi Dániel utcán felfelé egészen a Fő utcán található Zsolnay-kútig. A Zsolnay-kútnál forduljunk balra, s a gyalogosokra figyelve guruljunk el az Európa-parkig. Mielőtt folytatjuk utunkat, betérhetünk a Tourinform irodába, mely a parkkal szemben található. Visszatérve az Európa-parkba, tartsunk északi irányba felfelé a Kossuth Lajos utcán. A bíróság, a zeneiskola, a református, majd az evangélikus templom és a Berzsényi park mellett elhaladva, a régi 61-es utat is keresztezve érünk el az Arany János utcáig, ahol jobbra kelet felé már kerékpársávon haladunk. A dombról legurulva balra, a Sportcsarnok és a Kaposvár Aréna felé kanyarodunk. Kerékpársávon haladunk továbbra is. A Jégcsarnokkal szemben a sarkon kerékpárszerviz is rendelkezésre áll, érdemes még a túra előtt ellenőriztetni a kerékpárunkat. Útvonalunk a következő kereszteződésnél jobbra kanyarodik, és elérjük a desedai kerékpárút kezdetét jelző táblát. Rátérünk a kerékpárútra, s egy kisebb domb után a Kiszgáti-árok hídján kelünk át, melyet egy meredek emelkedő követ Zaranypuszta fennsíkja. Ezután balról elhagyjuk az ózaranyi terményszárítót, majd a Kaposvárt északról elkerülő M9 gyorsforgalmi út felüljáróján tekerünk át. Rövidesen elérjük a Kaposfüred és Toponár közti műutat, ahonnan már látható a Deseda.

A tavat bármelyik irányból megkerülhetjük a - 2 km híján - végig aszfaltozott kerékpárúton, mely kétirányú közlekedésre alkalmas.

Az alábbiakban 4-féle túraváltozatot ajánlunk.

Túraváltozatok:

I/1. 14 km-es Deseda körtúra kerékpárral

Útvonal: Kaposvár-Toponár, Deseda Strand parkoló – Deseda Szabadstrandtól a piros sáv turistajelzésen haladva - Fekete István Látogatóközpont – Csónakház – Toponári híd – Somogyaszalói híd után visszakanyarodva, a piros kereszt turistajelzésen tovább haladva – Csónakkikötő a kaposfüredi oldalon - Kaposfüred szőlőhegy (kilátó, parkoló, Halacskás játszótér) – völgyzáró gát – Deseda Strand parkoló

Első túránk a tó toponári oldaláról indul.

Ha már a Kaposvár Arénától biciklivel indultunk el, akkor a Desedához érkeve, a dombon legurulva, a Deseda-patak hídján átkelve, a parkolónál forduljunk balra és egy kis emelkedő után megérkezünk a **Deseda Szabadstrandhoz**.

Amennyiben gyalogosan érkeztünk, akkor Kaposvár központjából a 8-as és a 18-as helyijáratos autó busszal juthatunk el a toponári városrészbe. Toponáron a Posta megállónál szálljunk le a buszról, majd a Kemping utcán sétáljunk el a Deseda Strand parkolóhoz, s onnan a Strand lejárón keresztül a Deseda Szabadstrandra. A strand után a Fekete István Látogatóközpontban bérelhetünk magunknak kerékpárt, melynek segítségével kényelmesebben folytathatjuk a túrát.

Ha az Arénától közvetlenül autóval jövünk, akkor balra, a Kemping utcára kanyarodjunk be (a Toponári út felől érkeve jobbra kanyarodjunk), s a domb tetején a **Deseda Strand parkolóban** álljunk meg. Ezután gyalogosan vagy kerékpárral folytathatjuk utunkat. A **Strand lejáró** (GPS: 46.397176, 17.823299) mentén megállhatunk egy kis pihenőre a parti büfék teraszain. Nyáron a csobbanásnak sincs akadálya az itt kialakított szabadstrandon. Innen pár percnyi sétára található a **Fekete István Látogatóközpont**, mely a tó keleti partján helyezkedik el. Családi kirándulások és óvodai-, iskolai csoportok kedvelt úticélja. A látogatóközpont programjaival, interaktív játékaival (mint pl. memória- és kirakójátékok, tapintható szőrmék, kültéri állatmegfigyelő helyek), ismeretterjesztő előadásaival, időszaki kiállításával megismerteti az érdeklődőket a Deseda növény- és állatvilágával.

Földszinti részén a Deseda-tó halait élőben csodálhatjuk meg egy hatalmas, 8000 literes akváriumban. A környék élővilágát a „Békalencse, vízipásztor, fakopáncs” című kiállításon ismerhetjük meg. Az enteriőr középpontjában az épület teljes magasságát kitöltő tölgyfa áll, körülötte az erdő és a vízpart világa elevenedik meg. A tárlat 2020-ban újabb látványosságokkal, egy természetesre nagyított vízibolha és egy hálójában zsákmányra váró óriási darázspók makettjével bővült. A desedai élővilágot az épülethez vezető sétány mentén, valamint a parti madármegfigyelő kunyhóból, a szitakötő-, béka- és teknős lesből figyelhetjük meg. Kedvelt szolgáltatás az elektromos meghajtású, napelemes kirándulójó, melyen egyszerre 12 fő utazhat. A kishajó áprilistól október végéig közlekedik a tavon. Az aktív kikapcsolódást szolgálja a csónak- és kerékpár kölcsönzési lehetőség is. Az épület melletti vízi játszótér pedig a gyermekek kedvence.

A látogatóközpont után utunk egy ideig még kerékpárúton halad, majd jobbról, a toponári szőlőhegyre vezető úton folytatódik tovább egyenesen. Itt mindenképp figyeljünk, mert egyéb járművek is közlekedhetnek rajta, nemcsak kerékpárosok.

Haladjunk tehát tovább a piros sáv turistajelzésen a Vízi Sporttelep irányába, s jobbról megpillantjuk a Kaposvári Vízügyi Sport Club által üzemeltetett **Csónakházat**. Itt az aktuális nyitvatartási időben (jelenleg hétfő és csütörtök kivételével minden nap 10-18 óráig) - melyet igény esetén érdemes a túra előtt pontosítani – 1 vagy több személyes kajakot, illetve kenut bérelhetünk. Különleges élményt kínál a sárkányhajózás is, mely előzetes időpont egyeztetéssel vehető igénybe. A sárkányfejjel és sárkányfarokkal díszített, 12,5 méter hosszú, kenu típusú desedai sárkányhajón 10 fő „lapátos” és 1 dobos foglalhat helyet.

A Csónakház után hétvégi és lakóházak mellett haladunk, balról pedig gyönyörködhetünk a tó látványában. Az öbölhöz érkeve az út jobbra kanyarodik, de mi a Hullám és a Kapás utca kereszteződésében balra tartva, továbbra is a Kapás utca parton vezető szakaszán haladjunk tovább. Hamarosan megérkezünk az első, nagyobb fahídhöz (**Toponári híd**), amely egy félszigetre visz át bennünket. A kerékpárút itt erdővel szegélyezett, apró köves burkolaton vezet 2 km hosszan. A második fahidat éles kanyarokkal tűzdelt meredek lejtő előzi meg, itt óvatosan, folyamatosan fékezve haladjunk lefelé, míg megérkezünk a **Somogyaszalói híd**hoz, amely már a tó két oldalát köti össze.

Ha nem megyünk át a hídon, hanem továbbmegyünk az úton, majd átkelünk a 67-es főúton, akkor kitérőt tehetünk a Deseda Kalanderdő keleti felébe (1,4 km). Ha átgurulunk a hídon, s a végén jobbra kanyarodunk, s szintén óvatosan átkelünk a 67-es úton, akkor a kalanderdő nyugati részét és a Deseda Arborétumot tekinthetjük meg (1,7 km).

Ezúttal azonban átmegyünk a hídon, letérünk a piros sávról balra és a tó kaposfüredi oldalán haladunk tovább a kerékpárúton, a piros kereszt jelzést követve. A tó nyugati partja dimbes-dombos, ezért mindig figyeljünk a megfelelő sebesség megválasztására. Kisebb-nagyobb emelkedők, lejtők, éles kanyarok is előfordulnak. Útközben horgászokkal is találkozhatunk. A füredi oldali csónakkikötőt elérve a domboldalon megpillantjuk a háromszög alaprajzú, háromemeletes **Szőlőhegyi kilátót**, melyről kitekintve csodás desedai panorámában lehet részünk. A kilátó mellett kerékpáros pihenő, illetve a parton napozóstég, információs táblák, ismeretterjesztő játékok várják a túrázókat. Amíg a felnőttek szusszannak a kerékpározás után, addig a gyerekek tartalmasan tölthetik az időt az itt található **Halacskás játszótéren**. A puha gumiborítású területen 3 mosolygós halacska várja a gyerekeket, egy homokba süllyesztett hajó, egy rugós hajó, csúszda, mini mászófal és lépegető is színesíti a játékkínálatot.

Ezzel körtúránk mintegy 3/4 részét már megtettük. Az utolsó negyedben tovább gurulunk a völgyzáró gátig, majd visszakanyarodunk az indulási helyre, a Deseda Strand parkolóhoz.

1/2. Fordított 14 km-es Deseda körtúra kerékpárral:

Útvonal: Desedai erdészlak utcai parkoló (Balatonlelle, illetve Somogyaszaló felől érkeve a tó előtt balra térünk le a régi 67-es főútról) – Republic emlékoszlop - Somogyaszalói híd után a piros kereszt turistajelzésen haladva – Csónakkikötő a kaposfüredi oldalon - Kaposfüred szőlőhegy (kilátó, parkoló, kerékpáros pihenő, Halacskás játszótér) – völgyzáró gát – Deseda Wakeboard School - Deseda Szabadstrand, majd innen a piros sáv turistajelzésen tovább haladva - Fekete István Látogatóközpont – Csónakház – Toponári híd – Somogyaszalói híd – Desedai erdészlak utcai parkoló

Ha autóval haladunk Kaposvár felől Somogyaszaló és Balatonlelle irányába vagy éppen Balatonlelle felől érkezünk Somogyaszalón keresztül Kaposvárra a régi 67-es főúton, akkor két kitűnő túralehetőség közül is választhatunk:

- Az egyik túra tulajdonképpen az 1. számú 14 km-es körtúra fordított verziója, mely a tó nyugati és keleti partján halad körbe a 67-es út és a Kaposvár-Toponár városrészben található völgyzáró gát által határolt területen.

- A másik lehetőség (ld. I/3. túra) a Deseda Kalanderdő és az Arborétum bejárása a tó északi részén.

Most a 14 km-es fordított körtúra útvonalán haladunk végig.

Balatonlelle felől érkezve a tó előtt balra térünk le a 67-es főútról és leparkoljuk az autót a Desedai erdészlak utcai parkolóban (GPS: 46.441285, 17.797344).

Itt mindjárt akad egy érdekes látnivaló, mégpedig a **Republic együttes „Hazatalálok” emlékoszlopa**, melyet 1997-ben a kaposfüredi Kling József szobrászművész készített.

A zenekar történetének különleges kaposvári momentuma az, hogy az 1996-os év legsikeresebb dalául választott „67-es út” című Republic slágert, az együttes néhai frontembere, „Cipő” (Bódi László), egy kaposvári lányhoz, egykori feleségéhez írta.

Jó tudni, hogy az új R67-es gyorsforgalmi főúton, Balatonlelle felől Kaposvár irányába haladva, a 2019-ben kialakított első magyar **zenélő úton** (GPS: 46.53010, 17.81751) is meghallgathatjuk az örökzöld dallamot. Mernye és Mernyeszentmiklós között, az 59. kilométernél - mintegy 500 m hosszú szakaszon - olyan rovátkolás található az aszfalton, melyen autóval áthaladva, a rovátkák mélységétől és egymástól való távolságuktól függően lehetővé válik különböző magasságú hangok „lejátszása”, mely itt „A 67-es út” refrénje.

A Republic emlékmű megtekintése után pattanjunk biciklire és haladjunk tovább a tó mentén a Desedai erdészlak útján, majd a tó keleti és nyugati partját összekötő **Somogyaszalói-hídat** megpillantva kanyarodjunk jobbra és menjünk át rajta. A hídon áthaladva letérünk a piros sávról balra és a tó kaposfüredi oldalán haladunk tovább a kerékpárúton, a piros kereszt jelzést követve. A tó nyugati partja dimbes-dombos, ezért mindig figyeljünk a megfelelő sebesség megválasztására. Kisebb-nagyobb emelkedők, lejtők, éles kanyarok is előfordulnak.

A Deseda-tó kitűnő lehetőségeket kínál horgászati szempontból is, így nem meglepő, ha körtúránk során horgászokkal is találkozunk. A hosszú partszakaszok lehetővé teszik több horgász egyidejű jelenlétét és csónakból is pecázhatunk. Halállománya magyarországi őshonos halfajokból tevődik össze. A bőséges halállományt az évi két alkalommal, tavasszal és ősszel történő telepítés biztosítja. A békés halak közül megtalálható a tóban a ponty, az amur, a dévérkeszeg, a kárász; a ragadozó halak közül a süllő, a harcsa, a csuka; a védett halak közül pedig többek között a réticsík. A Deseda nyugati partjának **kedvelt horgászterülete** a füredi oldali **Csónakkikötő** környéke, mely jelenlegi útvonalunk következő jelentősebb pontja.

A kikötő felett a domboldalon magasodik a **Szőlőhegyi kilátó**. A kilátó oldalfalain lévő kör alakú kukucskáló lyukakon a gyerekek is rácsodálkozhatnak a táj szépségére. A kilátó mellett kerékpáros pihenő, illetve a parton napozóstég, információs táblák, ismeretterjesztő játékok várják a túrázókat. Itt található az elektromos sétahajó egyik megállója, valamint egy kiépített sütőgetőhely ülőhelyekkel. A kilátó melletti vidám

festésű **Halacskás játszótér** játékelemei a vízzel kapcsolatosak: a rugalmas gumitalapzaton mosolygós halacskákat látunk; a fából készült, homokba süllyesztett hajón, valamint a rugós kalózhajón remek szerepjátékokat játszhatunk; a lépegető, a mini mászófal, a beülős rugós játék és a csúszda pedig a kisebb gyermekek önfeledt kikapcsolódását biztosítja.

A kilátó után guruljunk tovább a völgyzáró gátig, onnan kicsit haladjunk még tovább az úton és keljünk át a Deseda-patak hídján, majd forduljunk balra és haladjunk tovább a kerékpárúton, nemsokára megérkezünk a **Deseda Strandra**, mely szabadstrandként működik. Megújult vizesblokkok, öltözők, mólók, napozóhelyek, pihenőpadok, sétányok és parti büfék várják a pihenni vágyókat.

A strand előtt közvetlenül megállhatunk a **Deseda Wakeboard School**-nál, s megtanulhatjuk a wakeboardozás alapjait (érdemes fürdőruhát is magunkkal hozni). (A wakeboard pálya általánosan májustól szeptember végéig tart nyitva.)

A strand után a következő állomás a **Fekete István Látogatóközpont**. A látogatóközpont programjaival, interaktív játékaival (mint pl. memória- és kirakójátékok, tapintható szőrmék, kültéri állatmegfigyelő helyek), ismeretterjesztő előadásaival, időszaki kiállításával megismerteti az érdeklődőket, iskolásokat és óvodásokat a Deseda növény- és állatvilágával. **Béreljünk csónakot vagy kerékpárt** és fedezzük fel testközelből a természet csodáit. Próbáljuk ki az épület melletti **vízi játszóteret** is. Családok számára kifejezetten ajánlott.

Tegyünk egy „vízisétát” az **elektromos meghajtású, napelemes kirándulójával**, melyen egyszerre akár három 4 fős család, kisebb baráti társaság vagy gyerekcsapat is utazhat együtt. A kishajó áprilistól – október végéig közlekedik a tavon, s összesen **5 tóparti kikötőhelyen** tud megállni: a régi 67-es út melletti fahíd közelében, a Répáspusztai öbölnél lévő fahíd mellett, a látogatóközpont mellett, a csónakháznál, valamint a Halacskás játszótér és kilátó mellett kialakított könnyű, ugyanakkor stabil stégek mentén, melyek télen akár fel is szedhetők. Az átlagos utazási idő fél óra, de tavasszal és ősszel bérelhető akár másfél vagy háromórás időtartamú kirándulásra is.

A látogatóközpont után utunk egy ideig még kerékpárúton halad, majd jobbról, a toponári szőlőhegyre vezető úton folytatódik tovább egyenesen. A piros sáv turistajelzéssel a Vízi Sporttelep irányába haladjunk tovább, s jobbról megpillantjuk a **Csónakházat**, ahol kajakot, kenut vagy akár sárkányhajót is bérelhetünk. A korábban említett kikötőhelyeken találjuk a **Deseda Túrakenu Útvonal** beszédes nevű állomásait: Horgász-tanya, Kócsag-tanya, Messzelátó-tanya, Vidra-tanya és Szarvasbogár-tanya. A Csónakház után hétvégi és lakóházak mellett haladunk, balról pedig gyönyörködhetünk a tó látványában. Az öbölhöz érkezve az út jobbra kanyarodik, de mi a Hullám és a Kapás utca kereszteződésében balra tartva, továbbra is a Kapás utca parton vezető szakaszán haladjunk tovább. Hamarosan megérkezünk az első, nagyobb fahídhöz (**Toponári híd**), amely egy félszigetre visz át bennünket. A kerékpárút itt erdővel szegélyezett, apró köves burkolaton vezet 2 km hosszan. A második fahídat éles kanyarokkal tűzdelt meredek lejtő előzi meg, itt óvatosan, folyamatosan fékezve haladjunk lefelé, míg megérkezünk a **Somogyaszalói hídhöz**, de most ne menjünk át rajta, hanem haladjunk tovább a Desedai erdészlak útján, az utca végén lévő parkolóig, ahol az autónkat hagyjuk.

I/3. Deseda Kalanderdő és Arborétum gyalogtúra:

Útvonal: Kaposvár – Gombás-Desedai parkerdő parkoló (Kaposvár-Kaposfüred felől érkezve a tó előtt balra térünk le a régi 67-es főútról, Balatonlelle és Somogyaszaló felől a tó után jobbra térünk le a főútról) – Deseda Erdei Kaland sétány – Deseda-forrás - Deseda Kalanderdő tornapálya, tanösvények - Deseda Arborétum — Gombás-Desedai parkerdő parkoló – Deseda Kalanderdő parkoló - Deseda Kalanderdő patanösvény, kalandpálya, kalandjátsszótér – Kaposvár

Ha autóval haladunk Kaposvár felől Balatonlelle irányába vagy éppen Balatonlelle felől érkezünk Kaposvárra, akkor nemcsak a tavat átszelő régi 67-es úttól délre eső körtúrát kerekeshetjük végig, hanem az úttól északra elterülő részt, a Deseda Kalanderdőt, a Kalandparkot és az Arborétumot is bejárhatjuk, ezúttal gyalogosan.

A Deseda Kalanderdő a túrázás, játékos ismeretszerzés és az aktív kikapcsolódás, a természetben való feltöltődés színtere, ahol mindenki megtalálhatja a számára érdekes kikapcsolódási lehetőséget korosztálytól függetlenül: kerékpáros-, bakancsos- és lovas turisták, gyermekes családok, iskolai csoportok, fiatalok és idősebbek. A Kalanderdő három különálló területet foglal magába:

- A tó északnyugati oldalán elterülő, Magyaregres felőli Gombás-Deseda parkerdőben **(Deseda Kalanderdő)** tanösvényeken, tornapályán haladhatunk végig.

- A Deseda északkeleti oldalán, a 67-es út melletti erdőrészen lovas tanösvényt, madármegfigyelőt, kalandpályát és kalandjátsszóteret találhatunk **(Desedai Kalandpark)**.

- A harmadik rész, a **Deseda Arborétum**, a két terület közé félszigetként nyúlik be a tó vizébe.

A gyalogtúra - a kalanderdő nagy kiterjedése miatt – tehát akár 3 részre is bontható, a rendelkezésre álló szabadidőtől függően.

Jó tudni!

- A Kalanderdő bejáratainál tájékoztató táblákon, térképen ábrázolva tekinthetjük meg a terület látnivalóit. Az egyes látnivalókon, táblákon megjelenített QR-kódok telefonos beolvasásával további információk és érdekességek tudhatók meg egy erre a célra készült alkalmazás révén. A felhasználók megoszthatják élményeiket és üzenetet is írhatnak a később ideérkező látogatóknak.

- Az uniós támogatásból megvalósuló Kalanderdő teljes területét 2015. áprilisától vehették birtokba a látogatók. A projekt során a létesítmények tervezésekor és kivitelezésekor egyaránt elsőszámú szempont volt, hogy minden természetes anyagból, a tájba illeszkedő módon készüljön el, természetközelséget és harmóniát sugározzon. A Kalanderdő projekt fő célja, hogy a látogatók számára élményt és érzelmi, fizikai feltöltődést nyújtson az itt eltöltött idő, valamint megismerjék, s egyúttal megtanulják tisztelni és védeni a természetet.

- A természet megóvása mellett az akadálymentességre is kiemelt figyelmet fordítottak a kialakítás során. Az információs táblákon megtalálhatóak a látássérültek

tájékozódását segítő Braille-írásos feliratok, a guruló ösvény pedig a kerekesszékekkel érkezők vagy a babakocsival közlekedő kisgyermekes családok kirándulását teszi komfortossá. Öt helyen találunk tözegező technológiájú mellékhelyiséget, melyek közül egy akadálymentesített is.

- A Kalanderdő, a Kalandpark és az Arborétum az év bármely napján látogatható szabadtéri attrakció, a látogatás, a játékok, tanösvények használata díjmentes.

Kaposvárról autóval Kaposfüred irányába induljunk el, s a régi 67-es útról a tó előtt forduljunk balra (Balatonlelle, illetve a szomszédos Somogyaszaló felől érkeve a tó után jobbra térjünk le a főútról). A bekötőúton haladva hamarosan egy kiépített parkolóhoz (**Gombás-Desedai parkerdő parkoló**) érkezünk, mely mintegy 15 autó fogadására alkalmas. Még mielőtt a parkolót elérjük, az út mentén bal oldalon megpillantjuk a csúszdával ellátott mini „lombkorona tanösvényt”, mely gyermekes családok számára kihagyhatatlan, így itt mindenképp álljunk meg. A **Deseda Erdei Kaland sétány** 20 méter hosszú, 6 méter magas építményén az erdő szintjeinek lakóit ismerhetjük meg.

A csúszdás kaland sétány után parkoljunk le az előbb említett parkolóban, s induljunk el a tó partján vezető járdán, melyen előre haladva nemsokára feltűnik a tavon átívelő fahíd, mely az arborétumhoz vezet. A híd bejárata melletti tisztáson megpihenhetünk egy kicsit, s a kihelyezett asztaloknál, padokon helyet foglalva elfogyaszthatjuk a magunkkal hozott úti elemőzsiát. Az itt található **Deseda-forrás** vizével szomjunkat is olthatjuk. Ez az útvonalrész, a parkolótól a fahídon át az arborétum elülső, játszótér melletti részéig az ún. **guruló ösvény**, mely akadálymentesített, ezért jószívvél ajánlott minden babakocsival közlekedő kisgyermekes család és kerekesszékekkel érkező látogató, s természetesen a kerékpárosok számára is.

A Deseda-forrástól két irányba indulhatunk tovább. Egyenesen haladva a földesúton, a piros sáv jelzést követve a **tornapályán** haladhatunk végig, melyről balra kanyarodva eljuthatunk a **Kalanderdő** – felülnézeti lóhere alakot mintázó – **interaktív tanösvényeihez**. Itt szabadtéri „tanóra” keretében, játékos formában, érzékszervekkel közvetlenül megtapasztalva sajátíthatja el az általános iskolás korosztály a hasznos tudásanyagot a környezetünkben élő növényekről és állatokról.

A tanösvények egy központi elhelyezkedésű, oldalról nyitott, lombfedelel, „erdőillatú tanteremből” ágaznak el négy irányba, melyek átlagosan kilencven perc alatt teljesíthetők. Minden ösvény öt állomásból áll: az első egy ún. infopont, melyen valamilyen erdővel, természettel kapcsolatos információt lehet elolvasni. Pár perc séta után érhető el a következő állomás, ahol a nemrég látott információt interaktív módon visszakerdező feladatok várják a diákokat. A megoldandó tesztek egy vezetőfüzet tartalmazza, mely digitálisan elérhető és kinyomtatható a Deseda Kalanderdő honlapján, a www.desedakalanderdo.hu/dokumentumtar hivatkozásra kattintva.

A tanösvények mentén – és az arborétumban - számos tájművészeti alkotást, valamint Kaposvár és Somogy megye leghíresebb személyiségeit bemutató információs táblákat is láthatunk.

Érzékszerveinket pedig különleges, játékos formában tehetjük próbára:

A különböző anyagokkal (pl. faforgács, kavics, homok) borított mezítlábas ösvényen csukott szemmel végigsétálva, talpunk receptorain keresztül próbálhatjuk meg beazonosítani a felületeket.

Tapintás általi felismerő képességünket faodúkból elhelyezett, odúlakó állatokat mintázó szobrok kitapogatásával mérhetjük fel.

Fából készült xilofonon „zenélhetünk”, miközben a különféle hosszúságú elemeket megütve egyfajta dallamot varázsolunk vagy kipróbálhatjuk a rezgéstovábbításon alapuló „fatelefont”, mely úgy működik, hogy egy hosszú fatörzs egyik végét megütve, az ütés által keletkezett rezgés a másik végén is érzékelhető.

Egy magas fa mellett állva érdekes szempontból szemlélhetjük a világot. A fa törzsére helyezett apró táblák feliratai arról szólnak, milyen fontos esemény történt a világban, amikor adott magasságú volt a fa. Akár létrára is mászhatunk, ha a földön állva nem sikerül mindent pontosan elolvasni.

A Deseda-forrással szemben, a 100 méteres, fából készült Szúnyog-hídon átkelve közelíthet meg a 28,7 hektáron elterülő **Deseda Arborétum** (GPS: 46.44242, 17.78912), mely a Kalanderdő központi részén, a félszigeten helyezkedik el. Ezen a területen egykor akácerdő állt. A növények telepítése 1978-ban kezdődött meg, majd 25 év múlva, a megfelelő növényfejltség elérése és a híd elkészülte után, 2003-ban nyitották meg a nagyközönség előtt. Számos őshonos (ezüsthárs, bükk, nyír) és egzotikus növényfajnak ad otthont, jelenleg 73 lombhullató, valamint 38 tűlevelű faj tekinthető meg. A fenntartó SEFAG Zrt. hosszú távú célja a Föld mérsékelt égövi flórájának minél teljesebb bemutatása. A hídon átsétálva rögtön egy kedves kis játszótérre érkezünk. A szabadtéri játék után két útvonalon indulhatunk el az arborétum fáinak felfedezésére. Az egyik, 1,4 km-es sétaút a vízpart mentén halad, a másik út (1,7 km) a facsoportok között vezeti a látogatót. Az arborétum területén kövel szórt utak vannak, így itt főként gyalogosan érdemes közlekedni, hogy megcsodálhassuk a növényeket.

A Deseda Arborétum bejárása után, a Szúnyog-hídon újra átkelve a Deseda-forrásig haladjunk, majd térjünk vissza a Gombás-Desedai parkerdő parkolóba, ahol az autónkat hagytuk. A bekötőúton haladjunk a 67-es út irányába, majd balra kanyarodjunk ki a főútra Somogyaszaló felé.

Közben az út jobb oldalán megpillanthatjuk az embermagasságú betűkkel, fa alapanyagból készült figyelemfelkeltő „**Deseda**” **feliratot**, melynek érdekessége, hogy kezdetben még a kalanderdő másik, Magyarégres felőli bekötőútja mentén állt, de az útépitések miatt átkerült a mostani, immár sokkal jobban látható helyére. Ha szeretnénk, egy emlékezetes szelfit is készíthetünk itt.

A kis kitérő után a 67-es útról a tó után forduljunk ismét balra, ezután parkoljunk le a Deseda Kalanderdő parkolóban. Itt, a Deseda északkeleti oldalán, a 67-es út melletti erdőrészen találjuk a **Desedai Kalandparkot** (GPS: 46.440737, 17.793471), melynek

területén kalandpályát, kalandjátsszóteret, madármegfigyelőt, lóval bejárható „Patanösvényt” és egy ún. „Elmerengőt” fedezhetünk fel.

A parkolóból két irányba is elindulhatunk. A vízparton, a földúton haladva egy hosszabb, kb. 10-20 perces sétával jutunk el a **fedett madármegfigyelőig**, ahol az arborétum változatos madárvilágában gyönyörködhetünk. Láthatunk vadkacsákat, hattyút, nyáriludat, kis nádlakó énekesmadarakat és akár olyan védett fajokat is, mint a fehér és fekete gólya, a zöldike, a tengelic, a barátposzáta vagy a rétisas. A madármegfigyelőtől kanyarodjunk jobbra az „Elmerengő” irányába. Ez az út a lóval járható „**Patanösvény**” vonala is egyben. Erre haladva egy nagyobb sétát tehetünk az erdőben.

Közben elérkezünk az ún. „**Elmerengőhöz**”, ahol egy lépcsőn megközelíthető, talajba süllyesztett üregben, plexivel védett talajszelvényt alakítottak ki, melyen az erdő talajszerkezete, rétegei láthatók. Az útvonal végén az egymáshoz közel elhelyezkedő **Kalandpályára és a Kalandjátsszóterre** érünk ki, melyek egyébként a parkolóból pár perces sétával, egy dombra „felmászva” gyorsabban elérhetőek, ha kisgyermekkel érkezünk vagy kevesebb szabadidő áll rendelkezésünkre. Eső után ezek a földutak nehezebben száradnak, így megfelelő öltözettel érdemes készülni az esetlegesen sárosabb terepre. Mindkét játszótér biztonságos, az európai szabványoknak megfelelő, természetes anyagokból készült, több korosztályra szabott. A nagyobb gyermekeket mászó, függeszkedő és egyensúlyozó játékok várják a kalandpályán, a kisebbek a kalandjátsszóteren hintázhatnak, mászókázhatnak, csúszdázhatnak a jó levegőjű erdei környezetben.

Miután kellemesen elfáradtunk a játszótereken, ereszkedjünk le a dombon a közeli parkolóhoz, majd ha időnk engedi, látogassunk el a virágos Kaposvárra, Rippl-Rónai József szülővárosába.

I/4. Deseda panoráma túra

Útvonal:

Kaposvár – Kaposfüred szőlőhegy (kilátó, parkoló, Halacskás játszótér) – Kaposvár

Amennyiben csak egy-két óra szabadidőnk van, de a természetben szeretnénk feltöltődni, akkor kitűnő választás a Deseda panoráma túra. Családdal, gyerekekkel vagy akár kettesben is. Látogassunk el a Kaposvártól kb. 7 km-re fekvő kaposfüredi szőlőhegyre, a Deseda-tó nyugati partján épített kilátóhoz, melyről kitekintve csodás, kilátás tárul a szemünk elé.

Induljunk el Kaposvárról autóval az R67-es gyorsúton, majd a körforgalomnál kanyarodjunk el jobbra Kaposfüred irányába. Az Állomás utcán haladjunk, majd a kereszteződésnél egyenesen folytassuk utunkat a Szőlőhegyi utcán. A Szőlőhegyi – Kisközi utca kereszteződése után a Szőlőhegyi utca elágazásánál balra tartsunk, majd jobbra kanyarodva haladjunk végig egyenesen az úton, egészen a kaposfüredi szőlőhegyig, ahol a dombtetőről már megpillantjuk a kilátót és a tavat. Autónkat a kilátó melletti parkolóban hagyhatjuk.

A háromszög alaprajzú, háromemeletes **Szőlőhegyi kilátó** oldalfalain lévő kör alakú kukucskáló lyukakon a gyerekek is kikukucskálhatnak, s gyönyörködhetnek a táj szépségében, s nem utolsósorban a kilátó mellett található **Halacskás játszótér** színes elemeiben, melyek felülről is igen jól mutatnak: 3 mosolygós halacska, egy homokba süllyesztett hajó, valamint egy rugós hajó, csúszda, mini mászófal és lépegető biztosítja a gyerekek szórakozását.

A kilátó melletti fedett kerékpáros pihenőben elfogyaszthatunk egy könnyű uzsonnát, illetve a parti kiépített napozóstegeken napfürdőzhetünk is. A part mentén kiépített szalonasztó hely és ismeretterjesztő játékok várják a túrázókat. A kilátó melletti partszakaszon tehetünk egy rövid sétát is, ha időnk engedi. Az itt található komplex Deseda információs táblán megtekinthetjük a Deseda-tó teljes látnivaló kínálatát, s megtervezhetjük későbbi kirándulási úticéljainkat.

A kaposfüredi szőlőhegy történetének egyik érdekessége az immár hagyományos, vidám hangulatú Háromkirályok túra, melyet 2007 óta minden évben Vízkereszt környékén rendeznek meg. A túra során a népes nevezőtábor a városrész központjából kísértél a szőlőhegyre, ahol a szőlősgazdák forralt borral, teával és zsíros kenyérral várják őket. A nevezési díj egy tábla csokoládé vagy valamilyen édesség, melyet mindig jótékony célokra ajánlanak fel.

II. „Zselici gyöngyszemek” autós-kerékpáros-gyalogos komplex túra

Dióhéjban a Zselicről:

A **Zselici Tájvédelmi Körzetet** 1976-ban alakították ki, melynek 9042 hektárnyi területéből mintegy 140 hektár szigorúan védett. Kaposvártól délre helyezkedik el. A lankás dombok és a köztük húzódó völgyeket borító **erdőségek** adják természeti értékét. A zselici települések elnevezése, mint pl. Kardosfa, Bőszénfa, Simonfa, máig nevében őrzi e fontos jellegzetességet. Legjellemzőbb társulása a **gyertyános-tölgyes** és a különleges **ezüsthársas-bükkös**. A patakok mentén égerligetek, másutt tölgy-kőris-szil ligetek találhatóak.

A zselici erdőkben gyakran hallhatjuk a kis énekesmadarak dalát és a feketeharkály kopogását. A zöldküllő, a darázsölyv és a réti sas gyakran megfigyelhető. Az őzek, a szarvasok és a vaddisznók nagyszámban élnek errefelé, éppúgy, mint a vidra, a borz és a nyest. A vizes élőhelyek közeli háborítatlan erdőségeket kedvelő, kevésbé gyakori madár, a fekete gólya is előfordul itt. A völgyek mocsaras területein - más nádi madarak mellett - réccével, szürke és vörös gémmel, valamint nagy kócsaggal találkozhatunk.

A Zselic számos értékkel bír mind néprajzi, mint társadalomtörténeti vonatkozásban. Területén már a kőkorszakban is éltek, egészen a török pusztításig, mely után lakossága jelentősen megfogyatkozott vagy el is tűnt. Az erdők ma is őrzik egy-egy hajdani település nyomát.

Az akkor még valóban hatalmas, egybefüggő erdőségek betyárvilága messze földön híres volt, hiszen a zselici erdőrengeteg kiváló búvóhelyül szolgált számukra. Ha

párhuzamot vonunk, akkor a háborítatlan erdőkben ma a turisták „bújhatnak” el a városi nyüzsgés elől...

A tájegység magyar és délszláv lakói hosszú időn át részben erdei állattenyésztéssel, makkoltató sertéstartással foglalkoztak. A Zselic szó is a makkot jelentő „zselod” szóból ered.

2009 óta a különleges értékkel bíró **Nemzetközi Csillagoségbolt-park** cím birtokosa. A terület egyediségét a csodás természeti környezet mellett az adja, hogy külső mesterséges fények nélkül szemlélhető itt az éjszakai csillagos égbolt.

Zselici Vadvirág Út:

Kakasmandikó, erdei ciklámen, mocsári nőszirm, ökörfarkkóró, kontyvirág, őszi füzértkerics, erdei nyújljhozzám, lónyelvű csodabogyó, harangvirág, turbánliliom, erdei gyöngyköles, méhbangó, kockás liliom – megannyi érdekes hangzású védett zselici vadvirág, melyeket különleges formában csodálhatunk meg, ha bejárjuk a Zselici Vadvirág Utat, mely a Kaposvár-Kaposszerdahely-Szena-Patca-Zselickisfalud-Szilvásszentmárton útvonal mentén halad.

Kiindulópontja Kaposváron a korábbi Megyeháza és az Együd Árpád Kulturális Központ előtt elhelyezett kakasmandikót ábrázoló szobor, mely Horváth-Béres János, kaposszerdahelyi fafaragó mester alkotása.

Az útvonalon a művész 2-3 méter nagyságú, közel 1 méter átmérőjű szobrai láthatóak, melyek a Zselic ritka növényeit jelenítik meg, s egyúttal környezetünk megóvásának fontosságára hívják fel a figyelmet. Az itt élő emberek számára hosszú időn keresztül meghatározó megélhetési forrás volt a fa, ezt jelképezi a szobrok tölgyfa anyaga.

A monumentális alkotásokat a millenium évében állították fel tereken, utak mentén Kaposváron és a fent részletezett útvonal zselici településein. Érdekesség, hogy a 21. század tiszteletére eredetileg 21 szobrot terveztek, de ebből csak 13 készült el, melyek az alábbi településeken tekinthetők meg:

Útvonal: Kaposvár, Együd Árpád Kulturális Központ (kakasmandikó) – Kaposvár, Egyenesi út (erdei ciklámen) - Kaposszerdahely (mocsári nőszirm, ökörfarkkóró, kontyvirág) – Sena (őszi füzértkerics, erdei nyújljhozzám, lónyelvű csodabogyó, harangvirág) – Patca (turbánliliom) – Zselickisfalud (erdei gyöngyköles, méhbangó) - Szilvásszentmárton (kockás liliom)

„Zselici gyöngyszemek”:

Útvonal:

Kaposvár – Sena (Szennai Skanzen) – Patca (Katica Tanya Élményközpont) - Zselickisfalud, Kardosfa (Zselici Csillagpark, Hotel Kardosfa) – Ropolyi-tó – Bőszénfa (Szarvasfarm)

SZENNA: Szennai Skanzen, GPS 46.30824, 17.73236

Kaposvárt az Egyenesi úton keresztül elhagyva, Kaposszerdahelyen át, a várostól 8 km-re fekvő Szennára érkezünk.

A község legjelentősebb látnivalója a Szennai Skanzen – mely **1982-ben Európa-*Nostra Díjat* kapott** – két szempontból is különleges. Egyrészt egy **ma is aktív, élő falu közepén** hozták létre a helyiek kezdeményezésére 1978-ban, melyre Magyarországon nincs más példa. Másrészt egy rendkívül **gazdagon díszített, festett kazettás mennyezetű**, népi barokk stílusú, **műemlék református templom köré épült**, melynek máig fontos szerepe van a falu mindennapjaiban. A fakazettákon reneszánsz eredetű színes virágminták láthatóak. Érdekességképpen látogatásunkkor keressük meg a férfi padosor előlapjára festett egyedi sellőmotívumot is.

A skanzen **Somogy talpas-favázás népi építészeti emlékeit kívánja megőrizni** azáltal, hogy hiteles formában áttelepíti azokat a szabadtéri néprajzi gyűjteménybe.

Az **egyutcás, jelenleg öt portából álló falumúzeum** lakó- és gazdasági épületei a Zselicségből, a Dráva mentéről és Belső-Somogy falvaiból kerültek ide.

A skanzen **egész évben tartalmas programokkal** várja a látogatókat. A jeles napokhoz kapcsolódó **hagyományőrző** táborok, játszóházak, kézműves bemutatók, **múzeumpedagógiai** foglalkozások és a táncházak maradandó élményt nyújtanak. Az „**Élő múzeum**” **programokon** a hagyományos paraszti élet tudása, kultúrája és nagyanyáink praktikai nemcsak megismerhetők, hanem a kipróbálási lehetőség is adott. A részvétel jó szívvel ajánlott **minden korosztálynak** az óvodásoktól a középiskolásokig, illetve családoknak és csoportoknak egyaránt.

Ha van egy kis időnk, akkor mielőtt Szennából Patca felé vesszük az irányt - egy kis kitérővel - a Bárdi utcán keresztül menjünk el a **Petörke-tóhoz**. A tavat 1993-ban a Petörke-patak többszöri felduzzasztásával hozták létre árvízcsúcs-csökkentő víztározóként. 13 forrás táplálja. Kedvelt kirándulóhely és horgásztó a zselici lankák közt. A tó partján szombatoként 9 órától Petörke Portéka néven helyi termelői piac is működik, ahol az évszaknak megfelelően helyben termesztett friss, ízletes zöldséget, gyümölcsöt, helyben készített sajtot, mézet, lekvárt és kézműves termékeket is vásárolhatunk.

PATCA: Katica Tanya Élményközpont, GPS 46.27935, 17.71690

Ha autóval elindulunk Kaposvárról délnyugati irányba, akkor Kaposszerdahely és Szenna községeket elhagyva, mintegy 20 percnyi autózás után, a várostól 14 km-re fekvő Patcára, a Katica Tanya Élményközpontba érkezünk, mely egy **komplex élményparadicsom**. A legkisebbektől a felnőtt korosztályig mindenki meglelheti itt a számára érdekes és szórakoztató játékos kihívást és programot. Akár egy egész napot is eltölthetünk itt, oly sok a látnivaló.

A **játékos, tapasztalás általi tanulás, a környezettudatosságra ösztönzés** hangsúlyos szerepet tölt be az élményközpont mindennapjaiban. **Több mint 100 kültéri és beltéri játék** közül válogathatnak a látogatók, melyeket úgy alakítottak ki, hogy mindenki számára szórakoztatóak, ugyanakkor környezetkímélők legyenek, azaz ne fogyasszanak energiát, vagy ha mégis, akkor megújuló forrásból fedezzék azt.

Közülük kiemelkedik a többszintes, illetve többgenerációs **szabadtéri és fedett száraz csúszdapark**, Magyarország egyik leghosszabb - 190 méteres - erdei kötélpályája, a Kalandbarlang a 17 db 8 méteres mászófallal, a trambulinpark, a minibowling pálya és a Vízipark vizes játszótér. A legkisebbeket játszóház, kültéri homokozók és állatsimogató várja. A kisbabával érkező családok kikapcsolódását bababarát szolgáltatásokkal - baba-mama szoba, pelenkázó, gyerekmosdó - teszik komfortosabbá.

Az élményközpont minden évben valami újdonsággal rukkol elő. Legújabb attrakciója a Magyarországon egyedülálló, **saját termelésű elektromos energiával működtetett** 420 m-es **versenygokart pálya**, 16 együlékes és 6 kétülékes gokarttal. A fejlesztési folyamatok elsődleges alapelve, hogy a környezettel harmóniában történjen. Az élményközpont weboldalán bővebb információ olvasható azokról az aktív, környezettudatos lépésekről, melyeket ökológiai lábnyoma csökkentésére a Katica Tanya a mindennapokban alkalmaz.

A programok közül kiemelkedik a hétféle tematikus, hagyományőrző jellegű **„Jeles napok” programsorozat**, melynek visszatérő eleme a tehénfejés, valamint a kenyér dagasztás és sütés. A Katica Tanya remek helyszínt biztosít születésnapi zsúroknak, családi eseményeknek, esküvőknek és nyári táboroknak is.

A több napra érkező vendégek **többféle szállástípus** közül választhatják ki a számukra megfelelőt, az élményközpont éttermében pedig ínycsiklandó, házias ízvilágú ételek közül válogathatnak.

A Katica Tanya Élményközpontban eltöltött élménydús órák után folytassuk utunkat a Kaposvártól-Szilvásszentmártonig vezető út patcai elágazójától déli irányba, s guruljunk tovább a lejtőn, majd a völgyben, egy aszfaltos erdészeti utat és a Hotel Kardosfa táblát megpillantva kanyarodjunk balra. (Ha előtte szeretnénk megtekinteni a Vadvirág út végállomásán a kockás lilium monumentális tölgyfa szobrát, akkor tegyünk egy kis kitérőt és előbb menjünk egyenesen Zselickisfaludon át Szilvásszentmártonba (2,4 km), ahonnan majd visszatérve itt folytathatjuk utunkat Kardosfa és **a Zselici Csillagpark irányába.**)

Az erdészeti út először sík terepen kanyarog a szántóföldek között, majd két éles kanyar után beér az erdőbe, a Zselici Tájvédelmi Körzetbe.

Innen 3 km olykor lankás, olykor meredekebb emelkedő következik. A tetőhöz közeledve egy érdekes építményt találunk, amely már előrevetíti számunkra a Zselici Csillagpark egyéb látnivalóit. Álljunk meg, és olvassuk el a tudnivalókat.

A tetőre felérve jobbra találjuk a **Milleniumi-emlékhársast**, amelyet földes úton közelíthetünk meg a kék turistajelzésre letérve (0,6 km).

Ezt követően az erdészeti úton haladjunk tovább, s rövidesen megérkezünk **Kardosfára**, ahol a **Hotel Kardosfa** háromcsillagos szálloda, étteremmel és wellness szolgáltatásokkal várja a vendégeket.

Kardosfa neve kevés írásos emlékből szerepel. Nevének eredete inkább a szájról-szájra terjedő történetekből valószínűsíthető. A legendák szerint nevét egy kidőlt öreg fa gyökerei alatt talált kardok, vagy a mulatozó betyároknak a fa törzsében tárolt kardjai után kaphatta. Egy másik történet szerint ez a hely egy fontos stratégiai őrhely volt, s az itt szolgáló kardot viselő őrszemektől eredeztethető az elnevezés. Egy mendemonda szerint akár kardkészítő műhely is működhetett itt. Egy egyszerűbb magyarázat szerint létezett egy Kardos-falva nevű település a történelem folyamán, melyből rövidüléssel alakult ki Kardosfa... Az igazság már a múlt homályába vész, de az biztos, hogy írásos dokumentumok szerint az 1700-as években itt épült a Zselic első vadászháza, ahol ma a Hotel Kardosfát találjuk.

A szálloda kapujával szemben egy fontos iránymutató információs „oszlopot” találunk, melyen a környék fontos látnivalóinak irányait és a hoteltől való távolságát tüntették fel.

Guruljunk kerékpárunkkal vagy haladjunk autónkkal egy picit tovább, s az egyenes végén egy éles balkanyarban jobbra felfelé induljunk, ugyanis itt találjuk a Zselici Csillagparkot.

ZSELICKISFALUD – KARDOSFA: Zselici Csillagpark, GPS 46.23675, 17.76520

A Zselici Csillagpark Kaposvártól 25 km-re déli irányban, a Zselici Tájvédelmi Körzet központi részén helyezkedik el. A Zselici Tájvédelmi Körzet 2009-ben nyerte el Európában elsőként – a skóciai Galloway Forest Parkkal egyidejűleg - a Nemzetközi Csillagoségbolt-park címet, mellyel Magyarországon is úttörőnek számít. Mivel más települések távolabb esnek innen, így az alacsony fényszennyezés, a külső mesterséges fények zavaró hatásának hiánya miatt a Csillagpark területén lehetőség nyílik arra, hogy a csillagos égbolt olyan szegleteit is felfedezhessük, melyek szabad szemmel vagy máshonnan már nem láthatók. Az itteni épületeket pedig a minél kisebb fénykibocsátás jegyében tervezték.

A szemléletformáló, ismeretterjesztő és tartalmas aktív kikapcsolódást biztosító, gazdag programkínálatban mindenki megtalálhatja a számára megfelelő ajánlatot,

érkezzen akár egyénileg, baráti társasággal, családként vagy óvodai-, iskolai csoport tagjaként. Napközben derült idő esetén biztonságosan megfigyelhető a Nap távcsővel, megtekinthető egy érdekes meteorit-gyűjtemény, valamint az éjjeli erdei állatokról szóló kiállítás. Korosztályokra szabott planetáriumi filmvetítéseken és az igényekhez igazodó nappali természetismereti túrákon vehetünk részt. Az előzetes regisztrációt igénylő éjszakai csillagnéző erdei túrák és az éjszakai távcsöves bemutatók is megannyi élményt kínálnak. A számos díjjal (építészet, ökoturizmus, innováció, környezetvédelem, értékőrzés témában) elismert Csillagpark minden elemét úgy tervezték, hogy minél kisebb ökológiai lábnyomot hagyjanak.

A csillagvizsgáló modern épületével szemben egy 25 m magas faszerkezetű kilátóra is felkapaszkodhatunk, melyről kitekintve csodás kilátás tárul a szemünk elé. Az épület parkjában 5 információs pontot és egy különleges játszóteret alakítottak ki, melynek elemei felülnézetből csillagképeket formáznak.

A Csillagparktól két irányba indulhatunk el.

A Csillagpark után az aszfaltos úton tovább haladva elérkezünk a **Ropolyi-tóhoz** (1,3 km, GPS 46.24337, 17.77566). Itt rendezik meg évente tavasszal az immár hagyományos **Zselic Maraton** terepkerékpáros versenyt. A tó eredetileg az 1980-ban létesített vaddisznóskert itató- és dagonyázóhelyeként szolgált, majd a SEFAG Zrt. Zselici Erdészete 2007-ben kikotorta a medrét, felújította és horgászatra tette alkalmassá. A tó és környéke 2019-ben ismét megújult. Gyaloghídon keresztül a tavon létrehozott kis mesterséges szigetre juthatunk, melyen a tájba illő fa pavilon létesült. A tó mellett pedig **tájházat** építettek, mely a somogyi népi építészet jellegzetes vonásait mutatja. A közelben információs bázisként is működő **természetőrház** épült, illetve a házak közelében két lovaspihenőt is kialakítottak. A fejlesztések még most is zajlanak, így előfordulhat, hogy látogatásunkkor a tó vize épp leengedett állapotban látható. Ettől függetlenül a tó és környéke kellemes pihenő- és kirándulóhely mind bakancsos, mind kerékpáros és lovas turisták számára.

Érdekesség, hogy a Ropoly-völgyben a múlt század elejétől egy 72 cm-es nyomtávú, 22 km pályahosszú kisvasút is üzemelt, melyen a kitermelt fát, homokot és erdei termékeket szállították Szerdahelyen (ma Kaposszerdahely) keresztül Kaposvárra. A Zselic turistatérképen ma is nyomon követhetők az egykori állomásnevek: Dugás-kút, Kerékkötő, Ropoly, Sár-kút, Fehér-part. A kisvasút nyomvonalát, a vasúti töltést és az átereszek nyomait ma is felfedezhetjük, ha jól odafigyelünk. A kisvasút gőzmozdonya ma a Közlekedési Múzeumban látható.

A Csillagparktól a murvás úton Csárdahely irányába is továbbmehetünk. Kerékpárral vagy gyalogosan ideálisabb. Erre halad a **csillagösvény**. Legurulva a dombról a következő tisztáson újabb csillagászati objektumot találunk, amely leginkább éjszaka látványos. Itt fekvő helyzetben teljes pompájában élvezhetjük a sötét égbolt megannyi apró csillagát a Zselici Csillagoségbolt-parkból. Rövid emelkedő után az Enyezdi barakk elágazásához érkezünk, de mi folytassuk utunkat a murvás burkolaton. Újabb

lejtő és hegymenet után a tetőn lévő objektumnál lépünk be az ajtón és csukjuk be magunk után. Így nappal is élvezhetjük a csillagok látványát.

Újra kerékpárra ülve, néhány száz méter után egy kereszteződéshez érkezünk, amely a **Csárdahely** nevet viseli. Különleges története van. A „Régi postakocsiút”, mely már az I. katonai felmérés térképén (1763-1787) is nyomon követhető hajdani országút volt Kaposvár központjától Szigetvárig, erre haladt. A történetírók szerint a „**Régi postakocsiút mentén, Baranya és Somogy megye határán**” a XVIII-XIX. században csárda állott. Az akkori törvények szerint a pandúrok nem léphették át saját megyehatárukat, ezért a betyárok kedvelt gyülekező- és találkozóhelye volt az úgynevezett „Kettős csárda”, amelynek egyik szobája Somogy, a másik pedig Baranya megye felé nyílt. Így a betyárok a pandúrok elől könnyen át tudtak lépni a másik megye területére. Az épület már nem létezik, de ezt a helyet azóta is Csárdahelynek hívják. Balra legurulva a lejtőn a csillagösvényünk végére érünk, itt találjuk **Lidi néni eredeti szennai házának másolatát**, mely állandó nyitott kiállításként mutatja be számunkra a Zselic múltját és jelenét.

Csárdahely után hosszan tartó lejtmenetbe kezdünk. Az erdő szélénél egy sorompó után már a Szenttamási-patak völgyében haladunk, majd egy kisebb domb után átkelünk a Surján-patakon, melynek völgyében kerekezünk tovább a következő mintegy 20 kilométeren át. A Malom utcán érünk be Bőszénfára, azonban mielőtt a főutat kereszteznénk, balra találjuk a Szarvasfarmot, amely 2020. augusztus 1-től, a Kaposvári Egyetem Szent István Egyetemmel történő összeolvadása után Szent István Egyetem Vadgazdálkodási Tájéközpontjaként működik.

A Szarvasfarmot természetesen közúton is megközelíthetjük a Kaposvárról Szigetvárra vezető 67-es főútról balra, a Malom utcára kanyarodva.

BŐSZÉNFA: Bőszénfai Szarvasfarm, GPS 46.22913, 17.84814

A köznyelvben Bőszénfai Szarvasfarmként ismert Szent István Egyetem Vadgazdálkodási Tájéközpont a Zselici Tájvédelmi Körzetben, Kaposvártól 19 km-re található. Különlegessége, hogy egyéb vadsparkoktól eltérően itt kézből nevelt, szelíd dámszarvasok is élnek, melyek nagyon barátságosak, s nagyon szeretik, ha megsimogatják őket. Az élménygazdag, hétvégi időpontokban biztosított „**Séta a szarvasokkal**” program során a vendégek – szakember kíséretében - a szelíd gímszarvasok kertjében tehetnek sétát, s akár meg is simogathatják őket.

A Szarvasfarmon mindig történik valami érdekes. Februárban megfigyelhető az agancshullatás, kora tavasszal a vedlés, tavasz végén születnek a kis szarvasborjak és a vadmalacok, nyár végén a barkás agancs letisztítása látható, míg szeptemberben meghallgathatjuk a gímszarvasbögést, októberben pedig a dámszarvasok barcogását.

A Vadspark területe a kijelölt sétaútvonalon önállóan is látogatható egész évben, az aktuális nyitvatartási idő szerint. A „**Vadsparki séta**” program során megismerhetők Magyarország vadászható nagyvadfajai, őshonos magyar háziállatfajai.

Az előzetes bejelentkezést követően igénybe vehető lovaskocsis szarvasnéző túrák (4 fő felett) útvonala pedig olyan területen halad, ahol sok gímszarvas él, így közvetlen közelről megfigyelhető a viselkedésük, mindennapi életük. A műemlék magtár épületben elhelyezett trófeakiállítás megtekintése szakvezetővel lehetséges, s szintén előzetes bejelentkezéshez kötött.

A Tájéközpont éttermében kellemes környezetben vagy szép időben az étterem teraszán helyet foglalva fogyaszthatjuk a finomabbnál finomabb, helyi alapanyagokból készített különleges vadfogásokat.

Kitekintő:

KAPOSDADA: Kassai-völgy, GPS 46.34413, 17.69932

A Zselic kapujában, Kaposvártól mindössze 10 km-re, Kaposmérő irányában, Kaposdadán, gyönyörű környezetben fekszik a 15 hektáros Kassai-völgy.

Itt telepedett le a 80-as évek végén Kassai Lajos, a világhírű lovasíjász, a modern kori lovasíjászat létrehozója. Ő dolgozta ki a IX-X. századi magyar harcművészet alapjain nyugvó sportág szabályrendszerét.

„A Kassai-féle lovasíjász módszer egy egységes, sokoldalú, holisztikus rendszer, amely a természet és az ember, a külső és a belső világunk legteljesebb harmóniájára épül. A lovasíjászat nem csak egy a harci művészetek közül, hanem életmód is egyben, így sokkal több, mint egyszerű sport, vagy hagyományőrzés: a jobb, nemesebb emberré válás hatékony eszköze.”

(Forrás: <https://somogyiertekek.hu/somogyi-ertekek/dijazottak/kassai--fele-lovasijaszmodeszer-es-birodalom.html>)

A völgy egész évben otthont ad **nemzetközi lovasíjász versenyeknek**, tartanak itt **rendhagyó történelem órákat**, szerveznek **nyílt napokat** és **edzőtáborokat**. A sok érdekesség mellett megtekinthetünk egy muzeális értékű, 6,5 méter átmérőjű kazah jurtát is.

A **Kassai-féle lovasíjász módszer** 2013-ban került a **Hungarikumok** Gyűjteményébe a Kulturális örökség kategóriában.

III. Parkerdei séták Kaposváron és környékén

Tókaji-parkerdő: GPS 46.34228, 17.75152

Kaposvártól délnyugatra, Kaposvár és Kaposszerdahely között található a Tókaji-parkerdő. Különösen kedvelt a kirándulók és a horgászok körében, hisz mindössze 3 km-re van a várostól. Kaposvárról, az Egyenesi út végéről indulva a piros kereszt jelzése mentén haladva jutunk ki a parkerdő változatos természeti adottságokkal rendelkező 141 hektáros területére. A dombtetőről leereszkedve a buszmegállóval szemben lévő Kossuth Lajos utcai elágazásnál forduljunk jobbra, s haladjunk tovább szintén jobbra tartva, míg elérjük a parkolót. A kirándulókat három tó várja itt. A parkban két 1,5 km-es sétautat is kiépítettek, melyek 1-1 óra alatt kényelmesen bejárhatók. Közben a Tókaji- és a Pihenő-forrást is felfedezhetjük. Séta közben az egyedülálló növényzetben gyönyörködhetünk. A parkerdő növényfaj állománya a Zselicéhez hasonló, bükk, tölgy, gyertyán, de emellett nem őshonos fajok, különlegességek is láthatóak, ilyen pl. a vörös tölgy, a duglászfenyő vagy a lucfenyő. A park több pontján pihenőpadokat találunk asztalokkal és tűzrakóhelyekkel. Játsszótér, erdei focipálya, futó- és nordic walking pálya is van a gyermekek és a sportolni vágyó felnőttek számára. Érkezzünk bármilyen közlekedési eszközzel, tartalmas napot tölthetünk el a Tókaji-parkerdőben családdal vagy baráti társasággal is.

Gyertyánosi-parkerdő: GPS 46.33025, 17.79871

A kaposváriak másik kedvelt kiránduló- és pihenőhelye a 44 hektáros Gyertyánosi-parkerdő, Kaposvár déli peremén, a 67-es út mentén várja a kirándulókat. Romantikus, hangulatos, vízmosásokkal, dimbes-dombos, völgyekkel szabdaltszerű terület. Növényzetét meghatározza a fiatal gyertyán erdőség. A városközpontból a 14-es helyi autóbusz járattal könnyen megközelíthető. Szálljunk le a Gyertyános megállójánál, ahonnan a piros jelzést követve lesétálhatunk a Gyertyános-völgybe. Amennyiben autóval érkezünk, akkor a 67-es főútról közelíthetjük meg, kavicsos út vezet a parkerdő bejáratánál található parkolóhoz, melyet a **Hódos-tó** mellett alakítottak ki. A parkolótól balra indulva, majd a tó másik oldalára átsétálva a Gyöngyvirág kulcsosházhoz érkezünk, melytől pár lépésnyire, a patak völgyben megtaláljuk az 1977-ben kialakított **Kőér-forrást**. Itt egy fahídon átkelve már jelzett turistaúton érkezünk a Hódos-tavat tápláló, négy kifolyócsővel és márványtáblával ellátott **Négy testvér-forráshoz** (GPS 46.33007, 17.79444), melynek friss, iható vize felüdíti nemcsak a kirándulókat, hanem a környék lakói mindennapi fogyasztásra is szívesen használják.

A forrás után egy impozáns fahídon átkelve már látjuk a piros sáv és a kék kereszt balra induló jelzéseit, melyeket követve nagyobb körtúrákat is tehetünk a szomszédos Töröcske, illetve Zselickislak irányába. Amennyiben csak egy rövid sétát szeretnénk tenni a parkerdőben, akkor haladjunk a piros sáv jelzésén északi irányba, nemsokára egy vadregényes, vízmosta völgybe érkezünk. A partoldalban futó ösvény enyhén emelkedik, és már az igazi zselici táj képét mutatja. Egy balra ívelő meredekebb emelkedő végén rátérünk a kék kereszt balra tartó jelzésére, s egy hangulatos bükkerdőben, meredeken lefelé araszolva jutunk vissza a Négy testvér-forráshoz.

Innen néhány perc alatt viaszasétálhatunk a parkolóba, vagy a kulcsosház kiépített pihenőjénél jóízűen elfogyaszthatjuk a magunkkal hozott elemózsiát.

Nemcsak pihenni vágyók, túrázók számára ideális, hanem a lovassport szerelmeseinek is, hisz a parkerdő szomszédságában lovarda is található.

Töröcskei-parkerdő: GPS 46.33229, 17.77581

A 70 hektáros Töröcskei-parkerdőt 1981-ben alakították ki egy régi fás legelő felhasználásával. Faállományát kocsányos és csertölgyek, bükk- és vadkörtefák elsórt ligete alkotja. A parkerdőben Merendy József tervei alapján állították fel 1982-ben a **Természetbarát-emlékművet**, a Somogy Megyei Természetbarát Mozgalom megalapításának 70. évfordulóján. Itt gyűlnek össze a megye természetjárói minden év májusában a Töröcskei Emléktúrára.

A parkerdő mellett felduzzasztott 11,5 hektáros **Töröcskei-tó** Kaposvár egyik legkedveltebb horgászvize; ponty, amur, compó, keszegfélék, ezüstkárász, harcsa, süllő, csuka, balin és feketesügér él a tóban nagy mennyiségben. Autóval a kaposvári Erdősor u. felől közelíthető meg; a végén forduljunk jobbra a Körtönye utcára, majd az első kereszteződésnél balra a Cseri dűlőre, melyen haladva a tó nyugati oldalán közlekedhetünk és a horgász helyek mögött megállhatunk az autónkkal. A tó keleti oldala azonban csak gyalogosan vagy kerékpárral járható.

Amennyiben a parkerdő másik oldalát szeretnénk autóval megközelíteni, akkor a 67-es útról kanyarodjunk a töröcskei kertváros felé. Ha autóbusszal közlekedünk, akkor a 14-es helyijáratos buszra szálljunk fel, s utazzunk a végállomásig.

Töröcske „főutcája”, a Fenyves utca észak-déli irányban szeli át a települést. Az utca végén, a buszfordulónál tovább haladva - 450 méteres kitérővel - érhetjük el a **Fekete harkály tanösvényt** (GPS: 46.298757, 17.779899), melyet a Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatósága alakított ki 2010-ben. Az átlagos nehézségi fokú túra hossza körülbelül 4 km, mely két-három óra alatt bejárható. Újszerűsége abban rejlik, hogy a tanösvényen nem táblákkal találkozunk, hanem a Nemzeti Park honlapjáról letölthető vezetőfüzetben olvashatjuk el az egyes állomásokhoz tartozó útmutatókat pontos GPS koordinátákkal kísérvé. Tulajdonképpen egy különleges E-tanösvényt járhatunk be.

Vezetőfüzet letöltése:

https://www.ddnp.hu/okoturizmus/tanosvenyek/fekete_harkaly_e-tanosveny

Az útvonalon változatos élőhely-típusokat, fafajokat, növényeket és akár rejtett életmódú állatokat is megismerhetünk. Megtapasztalhatjuk, hogy a természetes erdőműködtető folyamatokat utánzó, folyamatos erdőborítást eredményező természetközeli gazdálkodási mód mennyivel kíméletesebb, mint a sok esetben hatalmas fátlan területekkel járó ún. vágásos erdőgazdálkodás.

A tájékozódásban a fákra festett fekete harkály ábrák, az állomásjelző számok és az útirányjelző nyilak, míg a fák felismerésében a felfestett rövid „fafaj monogramok” (pl. ezüsthárs – EH) segítenek. Ha otthon letöltjük a vezetőfüzetet az okostelefonunkra, akkor akár közvetlen internet kapcsolat nélkül is a „kezünkben tarthatjuk az

információkat”, mely igen környezetbarát megoldás, hiszen papírt spórolhatunk vele, illetve nem szükséges mesterséges tárgyakat elhelyeznünk a természetben, melyek folyamatos fizikai karbantartást igényelnének.

Kaposvár és környéke, valamint a Zselic csodás természeti környezetének és gazdag látnivalóinak bemutatását egy angol biológus és fotográfus, Simon G. Dures gondolatával zárom:

„Válasszunk bármilyen úti célt, ne felejtsük el soha, hogy ne hozzunk magunkkal mást, csak fotókat, és ne hagyjunk ott mást, csak a lábunk nyomát.”

Inspiráló túrázást és csodás élményekkel teli kikapcsolódást kívánok!

Máyerné Bocska Ágnes idegenvezető

Kaposvár és a Zselic vidéke Turisztikai Desztináció Menedzsment Egyesület

Kaposvár, 2020. december 31.